

JUSTITSMINISTERIET

Dato: 27. oktober 2021
Kontor: Sikkerhedskontor I
Sagsbeh: Ida Elise Tommerup
Sagsnr.: 2021-0035-0244
Dok.: 2122918

UDKAST TIL TALE

Til brug for besvarelsen af samrådsspørgsmål D fra Folketingets Retsudvalg

Samrådsspørgsmål D:

Vil ministeren på baggrund af artiklen: "PET bryder "systematisk" lovkrav", Politiken, den 2. september 2021, redegøre for, hvad regeringen agter at gøre for at sikre sig, at Politiets Efterretningstjeneste (PET) i fremtiden opererer inden for lovgivningens rammer? Ministeren bedes endvidere redegøre for, hvordan ministeren forestiller sig, at man kan give Tilsynet med Efterretningstjenesterne (TET) de bedste betingelser og redskaber til at udføre tilsynet tilfredsstillende? Og finder ministeren, at det skal have konsekvenser for Politiets Efterretningstjeneste, når PET ikke følger den lovgivning, Folketinget vedtager?

Samrådsspørgsmålet har tidligere været stillet i Folketingsåret 2020-21, jf. REU alm. del - samrådsspm. BI."

Spørgsmålet er stillet efter ønske fra Alex Vanopslagh (LA)

Svar:

[Indledning]

Tak for ordet og tak for spørgsmålet.

Politiets Efterretningstjeneste (PET) er sat i verden for at stå vagt om det danske demokrati og imødegå trusler mod vores frihed og sikkerhed. Det gør PET rigtig godt. Jeg har helt generelt tillid til PET. Til deres måde at operere på, deres efterforskning og deres operationsparathed.

Og sådan skal det selvfølgelig også være. PET er Danmarks mur mod trusler. Den mur må ikke slå sprækker.

For at vi som samfund og som politikere kan have tillid til PET skal der selvfølgelig være effektiv kontrol med tjenesten. For vi *skal* kunne have tillid til, at PET agerer inden for deres beføjelser, og at PET til enhver tid overholder den lovgivning, der besluttes af Folketinget.

Derfor tager jeg det også alvorligt, når Tilsynet med Efterretningstjenesterne udtaler kritik af PET. PET har til formål at være demokratiets, sikkerhedens og frihedens vogter. Derfor er det også problematisk, når vi kan se, at

PET i en række tilfælde ikke har været i stand til at leve op til lovgivningens krav om slettefrister.

Jeg vil om lidt redegøre for, hvad jeg agter at gøre for at sikre, at PET i fremtiden får strammet op på det.

Men først vil jeg vende mig mod spørgsmålet om, hvordan vi sikrer, at vi har de bedste betingelser for at føre tilsyn med en samfundsvigtig institution som netop PET.

[Tilsynet med PET]

Vi har i Danmark et uafhængigt tilsyn med efterretnings-tjenesterne, som udfører et vigtigt og grundigt kontrolarbejde.

Tilsynet har værnet om PET-lovens regler, lige siden tilsynet blev etableret, og er bl.a. med til at sikre, at personoplysninger behandles på en forsvarlig måde.

Tilsynet spiller på den måde en vigtig rolle i vores demokratiske samfund. Det sikrer, at der bliver ført ordentligt og grundigt tilsyn med Danmarks efterretningstjenester, og at vi derfor kan have tillid til, at deres arbejde udføres inden for lovens rammer.

[Slettefrister]

Noget af det, som tilsynet kontrollerer, er, om PET sletter oplysninger på den rigtige måde inden for slettefristen.

PET opererer med to forskellige slettefrister for så vidt angår sager i PET's journalsystemer:

1. Oplysninger om fysiske og juridiske personer, som er tilvejebragt som led i en efterforskning, skal slettes senest 15 år efter, at der er kommet nye oplysninger i sagen.
2. Herudover skal sager slettes senest 10 år efter, sagen er oprettet, i det omfang sagerne ikke indeholder oplysninger om fysiske og juridiske personer, der er tilvejebragt som led i undersøgelser eller efterforskninger rettet mod sådanne personer.

PET kan føre såkaldte "særlige databaser" i tilknytning til tjenestens operative og administrative opgaver. For oplysninger, som PET behandler i disse særlige databaser, er der en særskilt slettefrist på 5 år fra det tidspunkt,

hvor den enkelte person eller oplysning er indført i databasen. Efter underretning af tilsynet kan der undtagelsesvist fastsættes en længere frist, dog maksimalt 15 år.

Den konkrete kritik i artiklen i Politiken, der er henvist til i samrådsspørgsmålet, tager udgangspunkt i kontroller af PET's sager fra 2018 og 2019. PET kritiseres for i en række tilfælde ikke at have taget rettidigt stilling til spørgsmålet om sletning.

Også i Tilsynet med Efterretningstjenesternes årsredegørelse for 2020 vedrørende PET, som blev offentliggjort den 16. september i år, fremgår det, at PET i 2020 har haft udfordringer med at overholde slettefristerne.

I Politikens artikel af 2. september 2021 kritiseres PET også for systematisk at overskride fristerne for, hvornår oplysninger skal slettes i PET's databaser og journalsystemer.

[Journalsager]

Hvis vi starter med at se på sagerne i journalsystemerne, har PET oplyst mig følgende (og nu citerer jeg):

”Overholdelse af slettefrister i tjenestens journalsystemer er en problemstilling, som tjenesten har kæmpet med i flere år, og kritikken er derfor berettiget.

Det fremgår af Tilsynet for Efterretningstjenesternes årsredegørelse for 2020 vedrørende PET, at PET i 16 pct. af journalsagerne ikke havde taget stilling til sletning eller forlængelse af slettefristen.

PET har i 2020 gennemført omfattende ændringer i sletteprocedurerne og tilført nye ressourcer til området. Den seneste kontrol i 2021 vedrørende revision af journalsager viser, at de nye tiltag har virket.

Tilsynets kontrol i 2021 af revision af journalsager viser således, at denne procentsats nu er nedbragt fra 16 procent til omkring 2 procent. Dertil kan tilføjes, at de omkring 2 procent vedrører sager, som tjenesten har taget stilling til i forbindelse med revisionsprocessen, men hvor slettefristen fremgår forkert som følge af en manuel tastefejl.”

Citat slut.

Endvidere skriver PET (og nu citerer jeg igen):

”PET omgår ikke bevidst reglerne. Men det har vist sig at være vanskeligt for PET at opbygge et system, som effektivt sikrer, at PET får slettet de rigtige oplysninger på det rigtige tidspunkt i PET’s systemer. Korrekt sletning forudsætter gennemgang af store datamængder og en række manuelle processer.

PET har undervurderet, hvor vanskelig og ressourcekrævende en opgave, det har været at få sletteprocesserne til at virke efter hensigten. Med de store mængder oplysninger, som PET dagligt behandler, vil det dog næppe helt kunne undgås, at der sker fejl. Men PET arbejder målrettet på at få fejlprocenten endnu længere ned.

Og PET står på baggrund af de omfattende ændringer i 2020 et helt andet sted i dag.”

Citat slut.

Vi skal kunne have tillid til vores efterretningstjenester. Vi skal kunne stole på, at de agerer inden for deres beføjelser og følger op på den kritik, som det uafhængige tilsyn måtte komme med.

Jeg synes – ligesom PET selv – at kritikken i den her sag er berettiget, og jeg er tilfreds med de tiltag, som PET har taget, og som ser ud til at virke.

[PET's særlige databaser]

Nu vil jeg vender mig mod PET's såkaldte særlige databaser.

Denne del af min tale bliver måske en smule teknisk og endnu mere "juratung", så jeg håber, at udvalget vil bære over med mig.

Kritikken handler i virkeligheden om, at PET i visse databaser har fastsat slettefrister, der ikke regnes fra hvornår oplysningen er indført i databasen, men ud fra et andet "fikspunkt".

Det har PET gjort ud fra en fortolkning af PET-bekendtgørelsens § 2 om muligheden for at fravige udgangspunktet om fastsættelse af slettefrister på indtil 5 år.

PET-bekendtgørelsen er formuleret således, at der i PET's databaser skal fastsættes en slettefrist på indtil 5 år, fra en person eller en oplysning *indføres* i databasen

– altså fra den dag, hvor personen eller oplysningen gemmes i databasen.

Efter bekendtgørelsen vil PET dog – efter underretning af tilsynet – undtagelsesvist kunne fastsætte en længere frist, dog maksimalt 15 år.

PET har på denne baggrund fortolket PET-bekendtgørelsen således, at der i visse tilfælde har kunnet fastsættes slettefrister, som regnes fra et andet tidspunkt end indførelsestidspunktet.

PET har således en række databaser, hvor det ikke er hensigtsmæssigt, at slettefristen beregnes fra indførelsestidspunktet. Som eksempel kan nævnes databasen, der indeholder informationer om personer, som er under vidnebeskyttelse.

Det er helt centralt for PET's arbejde med at passe på personer under vidnebeskyttelse, at tjenesten er i stand til at danne sig et samlet overblik over samtlige hændelser, beslutninger og aftaler i hvert enkelt vidnebeskyttelsesforløb. Og oplysninger i denne database må derfor – af hensyn til den beskyttede person – ikke slettes, før vidnet

enten afgår ved døden, eller vidnebeskyttelsesprogrammet ophører.

I forhold til vidnebeskyttelsesdatabasen giver det derfor ikke mening at fastsætte en slettefrist på indtil 5 år fra *indførelsen* af den enkelte oplysning i databasen – altså fra tidspunktet, hvor oplysningen gemmes i databasen. For oplysningens vigtighed relaterer sig ikke til indførelsestidspunktet – men er relevant, så længe personen lever og er i PET's vidnebeskyttelsesprogram.

Derfor kan man overveje det hensigtsmæssige i, at PET skal bruge ressourcer på manuelt at gennemgå en stor mængde oplysninger i denne type særlige databaser for at sikre, at slettefristerne for hver enkelt oplysning er overholdt og konstant orientere tilsynet om, at slettefristerne forlænges, når PET på forhånd ved, at oplysningerne ikke kan slettes, men sandsynligvis vil være relevante i 30, 40 – måske 50 år.

Det er simpelthen spild af ressourcer.

Problemstillingen vedrørende fastsættelse af slettefrister er udtryk for et generelt dilemma, nemlig balancen mel-

lem *på den ene side*, at PET ikke i unødigt omfang opbevarer oplysninger, som ikke længere er nødvendige for varetagelsen af PET's opgaver, og *på den anden side*, at PET ikke skal bruge uforholdsmæssigt mange ressourcer på at fremfinde, kontrollere og forlænge slettefrister for oplysninger, som det på forhånd er åbenbart ikke skal slettes.

Eller sagt med andre ord: PET's operative ressourcer bør først og fremmest anvendes til PET's kerneopgaver, som er at forebygge og bekæmpe terrorisme, ekstremisme og spionage.

Nu nævner jeg vidnebeskyttelsesdatabasen som et eksempel i dag, men PET har også andre databaser, hvor samme problemstilling gør sig gældende.

Kritikken vedrørende PET's fastsættelse af slettefrister vedrørende de særlige databaser bunder således i, at tilsynet og PET har haft en forskellig fortolkning af PET-bekendtgørelsens sletteregler. PET har på den baggrund – og efter anmodning fra tilsynet – forelagt spørgsmålet for Justitsministeriet.

Eksemplet med vidnebeskyttelsesdatabasen understreger behovet for en mere fleksibel fastsættelse af beregnings-tidspunktet for sletning i visse tilfælde.

Derfor lægger vi op til at præcisere PET-bekendtgørelsen, så reglerne om sletning udtrykkeligt tager hensyn til databaser af denne karakter. Det vil sige, at vi lægger op til, at slettefristen skal regnes fra et andet tidspunkt end indførelsetidspunktet, hvis særlige behov tilsiger det.

Jeg vil derfor inden for meget kort tid sende et udkast til en ændring af PET-bekendtgørelsen på dette punkt i høring hos Tilsynet med Efterretningstjenesterne.

Betyder det så, at oplysninger i databaserne slet ikke skal have en slettefrist? Nej, det gør det naturligvis ikke.

Men det giver rigtig god mening, at netop slettefristen for oplysninger i disse særlige databaser kan fastsættes ud fra et andet parameter end fra det tidspunkt, hvor oplysningen indføres i databasen.

Med præciseringen af PET-bekendtgørelsen skal PET stadig i hvert enkelt tilfælde – når særlige behov tilsiger

det og efter underretning af tilsynet – fastsætte en konkret slettefrist, som tilsynet kan føre tilsyn med.

Det er min klare forventning, at vi med præciseringen af PET-bekendtgørelsen sikrer, at PET vil være i stand til at overholde slettefristerne i PET's særlige databaser.

Som jeg tidligere har oplyst over for Folketinget [besvarelse af 20. oktober 2020 af spørgsmål nr. 132 FOU (Alm. del)] vil evalueringen af PET-loven ikke blive afsluttet i tide til, at eventuelle lovforslag vil kunne fremsættes i folketingssamlingen 2020-21.

Evalueringen af PET-loven vil blive afsluttet hurtigst muligt efter, at FE-kommissionen har afsluttet sin undersøgelse. I forbindelse med evalueringen vil der blive set bredt på rammerne for PET's arbejde. Det vil her være afgørende, at det på den ene side sikres, at personoplysninger om os alle ikke bare frit kan lagres i PET's registre, men også – på den anden side – at det sikres, at PET ikke er underlagt urimeligt rigide sletteregler, som PET skal bruge uforholdsmæssigt mange ressourcer på at leve op til – ressourcer, som i stedet ville kunne bruges på at sikre danskernes sikkerhed.

Jeg ser frem til drøftelserne i den forbindelse.

[Afslutning]

Lad mig til sidst opsummere:

Vi skal selvfølgelig kunne have tillid til, at vores efterretningstjenester agerer inden for de rammer og den lovgivning, der er fastsat for dem. Det siger sig selv.

Derfor er tilsynets kritik af PET også noget jeg tager alvorligt. Og det er en berettiget kritik, særligt når det handler om den manglende overholdelse af slettefrister.

Det har simpelthen ikke været godt nok, og det erkender PET også.

Heldigvis har PET nu gennemført en række tiltag, som ser ud til at virke. Det er rigtig positivt.

Spørgsmålet om fastsættelsen af slettefrister handler om noget lidt andet.

Vi præciserer nu reglerne i PET-bekendtgørelsen. Ikke så slettefristerne fjernes, men så de fastsættes på en

måde, som hænger bedre sammen med den operative virkelighed, som PET arbejder i. Og til gavn for PET's muligheder for at passe på Danmark og danskerne.

Dermed får vi på den helt korte bane taget hånd om den problemstilling, som tilsynet har peget på.

Når alt dette er sagt, vil jeg gerne til sidst pointere over for udvalget, at tilsynet i den seneste årsredegørelse for 2020 har anført, at tilsynet generelt har et godt samarbejde med PET, og at PET generelt overholder lovgivningens bestemmelser om tilvejebringelse og behandling af oplysninger.

Jeg vil derfor gerne mane til besindighed i forhold til den artikel i Politiken, som der er henvist til i samrådsspørgsmålet. Jeg kan ganske enkelt ikke genkende det billede, der tegnes i artiklen, hvor det nærmest antydes, at PET skulle beholde eller slette oplysninger, som det passer dem, og opbygge store arkiver af oplysninger om os alle.

Som jeg har forsøgt at illustrere her i dag, så er det ikke så enkelt som at trykke på "sletteknappen", når en oplysning i PET's journal- eller databasesystem skal slettes. Konkret sletning forudsætter, at tusindvis af oplysninger

gennemgås, og at en lang række manuelle processer iværksættes. Disse processer er vigtige for at sikre, at PET sletter de rigtige oplysninger – og beholder de oplysninger, som stadig er nødvendige for tjenestens opgaver.

Jeg kan derfor ikke love, at fejlprocenten kommer ned på 0. For sandheden er, at det gør den formentlig aldrig. Dertil er sletteprocesserne simpelthen for komplicerede og for meget bundet op på manuelle processer, hvor der kan ske menneskelige fejl.

Men det er samtidig min klare forventning, at PET også fremadrettet vil arbejde på at blive endnu bedre til at slette oplysninger rettidigt, og at ledelsen i PET har fokus på det og følger op.

Tak for ordet.